

підготовленість, наявності досвіду та від ефективності навчання стратегії, тактиці і прийомам [2].

Загальною комплексною проблемою для нашої держави та низки зарубіжних країн залишається пошук методів та способів для зменшення рівня професійного ризику до можливого мінімуму за допомогою системи заходів, що буде спрямована на забезпечення особистої безпеки поліцейського. Отже, на особисту безпеку працівника впливають такі фактори: специфіка професійної діяльності правоохоронця, ступінь його захищеності у професійній діяльності; наявність характерних матеріальних та технічних спеціальних заходів і засобів; цілеспрямована робота з особовим складом у зазначеному напрямку; фізична та психологічна підготовленість співробітника.

Професійна захищеність є одним з важливих елементів системи щодо забезпечення безпеки працівників правоохоронних органів України. Безпекою для поліцейського вважається стан його захищеності від протиправних посягань організованих злочинних формувань і окремих осіб у всіх формах і сферах життєдіяльності, здатність та вміння поліцейського протистояти зовнішнім і внутрішнім заважаючим факторам, при цьому зберігати високий рівень працездатності.

Дійшовши висновку, слід зазначити, що найважливішою умовою забезпечення особистої безпеки співробітника правоохоронних органів є захищеність від злочинних зазіхань криміногенних елементів. Однак чи можна звести поняття «захищеність співробітників» лише до проблеми захищеності від злочинних дій, коли це поняття є ширшим. Створення необхідного рівня захищеності – багатоланковий і складний процес, який залежить від діяльності МВС та держави в цілому.

Отже, професійна захищеність є поняттям ширшим, ніж професійна безпека поліцейського, однак є її обов'язковою передумовою. Професійна захищеність – одна з інтеграційних характеристик умов діяльності співробітника. Професійна безпека – конкретна характеристика самої діяльності, яка безпосередньо пов'язана з реальним ступенем професійного ризику.

Список бібліографічних посилань

1. Майдыков А. Ф. Проблемы подготовки кадров для действий в экстремальных условиях. *Актуальные проблемы морально-психологической подготовки личного состава органов внутренних дел (по материалам научно-практической конференции)*. М., 1992. С. 82–83.

2. Машекуашева М. Х. Морально-психологические аспекты профессиональной деятельности сотрудников ОВД // *Право и общество в условиях глобализации: перспективы развития* : сб. тр. / под ред. В. В. Бейхер. Саратов, 2013. 208 с.

Надійшла до редколегії 30.04.2018

УДК 34.06:34.096

Д. С. ГОРЕЛІК,

*курсант 2 курсу факультету підготовки фахівців для підрозділів кримінальної поліції
Дніпропетровського державного університету внутрішніх справ*

Науковий керівник:

*А. О. Кисельов, кандидат юридичних наук,
старший викладач кафедри оперативно-розшукової діяльності та спеціальної техніки
Дніпропетровського державного університету внутрішніх справ*

ОСОБЛИВОСТІ ЗАБЕЗПЕЧЕННЯ РЕЖИМУ СЕКРЕТНОСТІ НА СТРАТЕГІЧНИХ ОБ'ЄКТАХ В УКРАЇНІ

Національна система охорони державної таємниці створювалась з урахуванням досвіду розвинених демократичних країн та випробуваних на практиці традиційних засобів і методів.

Значною мірою сучасна Україна є спадкоємцем системи захисту секретної інформації, яка існувала за часів Радянського Союзу.

Більшість елементів цієї структури було збережено, а згодом розвинуто і вдосконалено. Заходи, які вживає держава, охороняючи свої секрети, мають бути адекватними загрозам (як зовнішнім, так і внутрішнім), що існують на даний момент. Ефективне вирішення цього питання можливе лише за умови комплексного підходу [5].

Питання, що пов'язані із визначенням проблем забезпечення збереження режиму секретності на стратегічних об'єктах, постійно знаходяться в полі зору як вітчизняних, так і зарубіжних вчених. Різні аспекти цієї проблеми досліджували такі науковці та практики, як В. Ю. Артемов, С. Л. Бервенко, А. В. Білий, В. Г. Грищенко, О. Ф. Долженков, В. П. Захаров, І. М. Зубач, О. В. Кириченко, О. М. Ключев, Д. В. Куценко, В. П. Меживой, В. В. Макаренко, П. В. Матвієнко, А. І. Марущак, В. А. Ніколайчук, О. В. Новиков, О. І. Нізельник, В. Д. Пчолкін, С. П. Пекарський, С. А. Панасюк, І. О. Попов, Е. В. Рижков, О. М. Роїна, Г. С. Севрюгова, Б. В. Стрілець, В. О. Черков, М. Ю. Черкова, М. М. Юнаков, Г. О. Шлома та ін.

Стаття 1 Закону України «Про державну таємницю» визначає державну таємницю (далі також – секретна інформація) як вид таємної інформації, що охоплює відомості у сфері оборони, економіки, науки і техніки, зовнішніх відносин, державної безпеки та охорони правопорядку, розголошення яких може завдати шкоди національній безпеці України та які визнані у порядку, встановленому цим Законом, державною таємницею і підлягають охороні державою. Віднесення інформації до державної таємниці – процедура прийняття (державним експертом з питань таємниць) рішення про віднесення категорії відомостей або окремих відомостей до державної таємниці з установленням ступеня їх секретності шляхом обґрунтування та визначення можливої шкоди національній безпеці України у разі розголошення цих відомостей, включенням цієї інформації до Зводу відомостей, що становлять державну таємницю, та з опублікуванням цього Зводу, змін до нього. Інформація вважається державною таємницею з часу опублікування Зводу відомостей, що становлять державну таємницю, до якого включена ця інформація, чи зміни до нього у порядку, встановленому цим Законом [2].

Слід зазначити, що і на цей час у діючому законодавстві України відсутнє чітке визначення поняття «підприємство, яке має стратегічне значення для економіки і безпеки держави».

Так, Л. М. Зима вважає, що під підприємствами стратегічного значення розуміють такі підприємства, що забезпечують економічну незалежність країни, її державність [4].

Чинний Господарський кодекс України лише у пункті 2 статті 11 робить посилання на те, що іноземні підприємства не можуть створюватися в галузях, визначених законом, що мають стратегічне значення для безпеки держави [1].

Однак Законом України «Про основи національної безпеки України» також не надано визначення ані поняттю «підприємство, яке має стратегічне значення для економіки і безпеки держави», ані поняттю «стратегічна галузь для економіки і безпеки держави». Лише у ст. вказаного Закону зазначено, що однією із загроз національним інтересам та національній безпеці України в економічній сфері є небезпечне для економічної незалежності України зростання частки іноземного капіталу у стратегічних галузях економіки [3].

З метою забезпечення режиму секретності на стратегічних об'єктах впроваджуються:

- єдині вимоги до виготовлення, користування, збереження, передачі, транспортування та обліку матеріальних носіїв секретної інформації;
- дозвільний порядок провадження органами державної влади, органами місцевого самоврядування, підприємствами, установами та організаціями діяльності, пов'язаної з державною таємницею;
- обмеження оприлюднення, передачі іншій державі або поширення іншим шляхом секретної інформації;

- обмеження щодо перебування та діяльності в Україні іноземців, осіб без громадянства та іноземних юридичних осіб, їх доступу до державної таємниці, а також розташування і переміщення об'єктів і технічних засобів, що їм належать;

- особливості здійснення органами державної влади їх функцій щодо органів державної влади, органів місцевого самоврядування, підприємств, установ і організацій, діяльність яких пов'язана з державною таємницею;

- режим секретності органів державної влади, органів місцевого самоврядування, підприємств, установ і організацій, що провадять діяльність, пов'язану з державною таємницею;

- спеціальний порядок допуску та доступу громадян до державної таємниці;

- технічний та криптографічний захисти секретної інформації [2].

Дозвіл на провадження діяльності, пов'язаної з державною таємницею, надається органам державної влади, органам місцевого самоврядування, підприємствам, установам, організаціям за результатами спеціальної експертизи за умови, що вони:

- відповідно до компетенції, державних завдань, програм, замовлень, договорів (контрактів) беруть участь у діяльності, пов'язаній з державною таємницею;

- мають приміщення для проведення робіт, пов'язаних з державною таємницею, сховища для зберігання засекречених документів та інших матеріальних носіїв секретної інформації, що відповідають вимогам щодо забезпечення секретності зазначених робіт, виключають можливість доступу до них сторонніх осіб, гарантують збереження носіїв секретної інформації;

- дотримуються передбачених законодавством вимог режиму секретності робіт та інших заходів, пов'язаних з використанням секретної інформації, порядку допуску осіб до державної таємниці, прийому іноземних громадян, використання державних шифрів та криптографічних засобів тощо;

- мають режимно-секретний орган, якщо інше не передбачено цим Законом [2].

Залежно від ступеня секретності інформації встановлюються такі форми допуску до державної таємниці:

- форма 1 – для роботи з секретною інформацією, що має ступені секретності «особливої важливості», «цілком таємно» та «таємно»;

- форма 2 – для роботи з секретною інформацією, що має ступені секретності «цілком таємно» та «таємно»;

- форма 3 – для роботи з секретною інформацією, що має ступінь секретності «таємно», а також такі терміни дії допусків:

- для форми 1 – 5 років;

- для форми 2 – 10 років;

- для форми 3 – 15 років [2].

Допуск до державної таємниці із ступенями секретності «особливої важливості», «цілком таємно» та «таємно» надається дієздатним громадянам України віком від 18 років, які потребують його за умовами своєї службової, виробничої, наукової чи науково-дослідної діяльності або навчання, наказом чи письмовим розпорядженням керівника органу державної влади, органу місцевого самоврядування, підприємства, установи або організації, де працює, перебуває на службі чи навчається громадянин.

В окремих випадках, які визначаються міністерствами, іншими центральними органами виконавчої влади, за погодженням із Службою безпеки України громадянам України віком від 16 років може надаватися допуск до державної таємниці із ступенями секретності «цілком таємно» та «таємно», а віком від 17 років – також до державної таємниці із ступенем секретності «особливої важливості» [2].

Список бібліографічних посилань

1. Господарський кодекс України : закон України від 16.01.2003 № 436-IV : із змін. та допов. *Відомості Верховної Ради України*. 2003. № 21–22. Ст. 144.

2. Про державну таємницю : закон України від 21.01.1994. *Відомості Верховної Ради України*. 1994. № 16. Ст. 93

3. Про основи національної безпеки України : закон України від 19.06.2003. *Офіційний вісник України*. № 29. Ст. 1433.

4. Зима Л. М. Організаційно-економічні механізми управління економічною безпекою підприємств стратегічного значення : автореф. дис. ... канд. екон. наук : 08.06.01. Донецьк, 2004. С. 2–4.

5. Мірошник Ю. Державна таємниця як складова забезпечення національної безпеки. *Право України*. 2004. № 9. С. 32–34.

Надійшла до редколегії 12.04.2018

УДК 351.74:351.861:378

К. В. ЧЕПЕЛЯК,

*курсант 2 курсу факультету підготовки фахівців для органів досудового розслідування
Дніпропетровського державного університету внутрішніх справ*

Науковий керівник:

В. Д. Поливанийюк, кандидат юридичних наук, доцент,
*старший викладач кафедри тактико-спеціальної підготовки
факультету підготовки фахівців для органів досудового розслідування
Дніпропетровського державного університету внутрішніх справ*

АКТУАЛЬНІ ПРОБЛЕМИ ВДОСКОНАЛЕННЯ СИСТЕМИ ПІДГОТОВКИ КАДРІВ ДЛЯ СЕКТОРУ БЕЗПЕКИ ТА ОБОРОНИ В УКРАЇНІ: ЗАРУБІЖНИЙ ДОСВІД

*Проаналізовано основні підходи до проблеми удосконалення системи
підготовки кадрів для сектору безпеки та оборони як систему професійних
кадрів, що мають відповідати європейським стандартам.*

Ключові слова: сектор безпеки, оборона, підготовка кадрів, національна безпека.

На сучасному етапі розвитку нашої держави, в період громадських та військових конфліктів, а також міжнародного тероризму актуальним питанням постає забезпечити на належному рівні сектор безпеки та оборони України.

Будь-яка протиправна діяльність по відношенню до нашої держави обумовлює, перш за все, необхідність створити систему професійних, гарно підготовлених кадрів, що мають відповідати європейським стандартам та забезпечувати ефективну майстерність та компетентність.

Наразі існує нагальна потреба реформувати самий такий сектор як безпека і оборона, адже на нього покладаються основоположні завдання, що сприяють українському державотворенню. Такими завданнями є відновлення територіальної цілісності, захист прав і свобод громадян у період збройної агресії, а також зміцнення конституційного ладу тощо.

Варто відмітити, що дана тема не є новою, а тому до неї неодноразово звертались вітчизняні вчені, такі як В. К. Андрушко, О. В. Банчук-Петросова, А. В. Биков, П. М. Бирюков та І. О. Смородінська, Д. О. Горбач, М. В. Гребенюк, В. Л. Костюк тощо. Попри таку кількість правників, дана тема не була досліджена повно, адже були розглянуті лише окремі питання.

Почнемо з того, що важливим кроком щодо реформування сектору безпеки і оборони є затвердження Указом Президента Стратегії національної безпеки України, цілями якої є :

- мінімізація загроз державному суверенітету та створення умов для відновлення територіальної цілісності України у межах міжнародно-визнаного державного кордону України, гарантування мирного майбутнього України як суверенної і незалежної, демократичної, соціальної, правової держави;